

per 'commoure's, sentir-se afectats': altre cas com el que hem vist a PALPAR, en què els Jurats valencians s'ajusten a coses peculiars de l'estil d'Eiximenis, que tant els alligona amb el *Regiment d. l. c. p.* i altres obres escrites de cara a aquells governants, en particular la *Doctrina Comp.*: raó de més per rebutjar la sospita d'inautenticitat que en En Riera i Sans ha llançat últimament contra aquesta obra bastant a la lleugera.

«No troba éls ne sa spasa ne son caval, e sí s'apitra ên una part de so q'êl vi» S. XIV, Reixac (*Questa*, 47.3, apartant-se bastant de l'original fr. «si s'aperçoit maintenant qu'il a veü verité», 61.30).

Modernament el retrobem quasi només en Verdaguier, que el reprèn almenys un cop, com a tr. 'atterrar, aclaparar': «dels regnes que apitrades, alguna nau rum-bosa / --- / ab la dent de ses àncores arrancarà la llosa», *Atl.* VIII, 32.1, en l'orig. i ed. de 1877 (si bé ho canvià en *venceres* en l'ed. de 1878, segurament per fer-ho més entenedor). *Apitrat* s'usa també en la seva terra amb el sentit de 'costerut': «per arribar-hi més de pressa pujarem per un camí una mik' apitrát», Rupit (1936). Una altra supervivència en trobem en un terme mall. de molinaria: *apitradó(r)* a Artà, *apritador* a Sineu: «estrebador: bastó de reforç que ve del con-greny de damunt de la trugeta» (Moll, *Vocab. dels Molins de Vent*, BDC XXII, s. v.).

El sentit etim. d'*apitrat* l'anotem ara en la forma *apitat* 'arrambat, adossat' Maresme: «vam posar la taula *apitada* a la porta perquè els costés més d'entrar» (a uns malfactors) StPolM., 1952. *Pitó* 'mugró d'on 'punta rocosa': a Hortells (Morella) el *Toll del Pitó* en el Bergantes és «al peu d'un *pitó* de roca» (1961). *Apitonar* eiv. «sujetar por el pecho» (PzCabr.) (o *apitronat*); *apitonament*; *apitonador*. *Apitarrar*. *Arre-pitat*.

Ampit [Lab. 1839; fi S. XVIII], de *ant-pit* = llatif ANTE + PECTUS 'davant del pit', cast. *antepecho*; «per aquestos temps se féu una torratxa, molt alta y prima, quadrada, de un tal Elias, ab quatre balconets de *empit*, y terrat sobre, en lo carrer de la Bocaria», B. de Maldà (*Excurs.*, 172); «recolzades en l'*ampit* de la galera, continuavan sense dir-se paraula», Vidal i Val. (*Rosada d'estiu*, 85); «encara reposà un moment y, apoyant-se en l'*empit* de pedra, seguí ab la vista 'l trist comboy», Noller (*Notes d. c.*, 107); forma d'extensió gran dins el nostre domini, des de les Illes («*ampit*: antepecho» eiv., PzCabr.) fins als Pirineus; translaticíament s'aplica a l'arrencada de les serres: «davallàrem a la Muga, i d'allí escalàrem l'*ampit* de la muntanya, sense gosar dir un mot; sort que a St. Llorenç de Cerdans, l'hostaler ens va rebre ballant, amb les seves mosses ---», Coromines (*Elogi de les Muntanyes*, 1921, O. C., 1510b10). Figuradament: «Com vell soliu que 'l testament arrenja / a dintre l'ombra de la mort gelada / --- / ja escric, per darre(r) *empit* aquesta lletra, / tal volta testament de ma esperança», PBertran i Bros (*J. Flo.* 1885, 63), on degué haver-hi influència d'*envit*.

Etimològicament és infundada la distinció ortogràfica que fa el Dfa. entre *ampit* 'barana de pedra d'una

finestra' i l'accepció 'pujada, vessant de muntanya', a la qual assigna la grafia *empit*; pot ser útil convenir en tal distinció, però en l'origen tot era u: comparació de forma amb el mur bombat i prominent davant les finestres d'una antiga torre o castell (cf., s. v. *empit*, la nota que ja s'ha fet en el vol. III). En terres del Migjorn s'ha conservat una variant *antepit* més pròxim a l'ètimon, recollida ja pel maestradenc Labèrnia com a variant de l'altra, tort. *antapit* «post de fusta per a amagar-se o defensar-se de les investides dels bous, en els corrals o places» (BDC III, 84). *Empitada* 'costa de força pujada en una via o camí': «*Sa Costa des Mul* és una *empitadà* que hi fa la via del tren» Lluçmajor (1964); *empitar-se* o *empitrar-se* o *empitarrar-se*; *empit(arr)at*; *empit(arr)ament*; *empitrolar*.

Pit i les seves combinacions fraseològiques i derivatives s'aplica molt a les pujades i pendents força accentuats: *venir a pit* 'costa amunt, en forta pujada': «vagi-hi per aquí que és un camí més curt: però li ve tot a *pit!*» (entre el coll de Poses i Gallifa, 1952). D'aquí ha de venir un mot *entrepit* que amb el sentit de 'pujada o pendent abrupte' conec del Maestrat: «--- amunt la host, / amunt per la gran costa, plena d'horror: / peany aspre de tormos i esgallats trons, / tot *entrepits*, suncatxos i sorrat boscs», GaGirona (*Seidra*, 49); però que degué existir en el Ross. medieval, si bé en la variant etimològica de singular en *-pits*: «debeas facere subtus columbarium unum *entre-pitz* in tale forma quod non cadat» a. 1417 (*InoLC*), car no crec que sigui «mig-sostre, étage» —o sigui 'entresòl'— com suggereix Alart, com sigui que la *-tz* s'oposa a un derivat de *pis*: sinó una espècie d'aljuva o paret inclinada fent contrafort que apuntala un colomar de gran talla i base estreta. No descartem, però, la possibilitat que s'hagi embrancat aquí l'INTERPEDIARE que està a la base de *entropèçar* = cast. TROPEZAR.

Espitregar-se, *espitregat* [-*agat*, 1695, Lacav.], avui no sols cat. or., sinó molt generalitzat pel Princ. i part de les Illes: eiv. «*espitregat*: despechugado», «*espitregat* y afanyós, quan convenia treballava fins a perdre l'alè», «Ben prompte, al mitj de la gentada s'obrí un petit clar, al centre del qual se col·locà un home *espitregat*, ample de pit, coll robust, macís de cames», Noller (*L'Escanyapobres*, *J. Flo.* 1884, 143; *Vilaniu*, 65).

«Una empena féu cedir la balda de la porta, i aparegué en el llindar un carlí jovenàs i fort com un roure, que reia cínicament al veure el gest de la noia *espitregada*, en el tràfec d'escondir endebades la mòrbida exuberància que al ferest minyó li encenia els ulls. —Ja m'ho pensava que eres dona!», Coromines (*Silèn XVII*, O. C., 91a2). Formes menys esteses són: *despitregat*: «Sencs corbatí, *despitregat*, y donant-se vent ab un vano fet de plomes de pahó, aparegué en lo cap del carrer ---», Vidal i Val. (*Ros. d'estiu*, 119); *apitregar*; *espitrellat* mall.: «La tafona --- quant hi fan oli --- de la fornal ben encesa brollen flamarades --- uns quants homes bruts de sutja y morques, *espitrellats*, nuus de cames y brassos, voltant, voltant ---